

**ÖĞRETMENLERİN EKONOMİK VE
SOSYAL İMKANSIZLIKLAR ALTINDA
VERDİĞİ EĞİTİM MÜCADELESİ**

İÇİNDEKİLER

Giriş	2
1. Türkiye ile Almanya Arasında Bir Öğretmenin Satın Alma Gücünün Karşılaştırılması	3
2. Türkiye’de Bir Öğretmenin 2013 Yılı ile 2024 Yılları Arasında Değişen Satın Alma Gücü.....	3
3. Öğretmenlerin Ekonomik ve Sosyal Koşullarını Belirleme ve Değerlendirme Anketi Sonuçları	6
4. Anket Sonuçları	26

Giriş

Büyük Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'e "Başöğretmen" unvanının verililişinin tarihi olan 24 Kasım, 1981 yılından bu yana Öğretmenler Günü olarak kutlanmaktadır. Bu anlamlı gün, öğretmenlik mesleğinin toplumun eğitimi ve ülkemizin kalkınmasındaki vazgeçilmez rolünü vurgulamak için önemli bir fırsattır. Ancak içinde bulunduğumuz koşullar, sadece bu değerli mesleğin önemine dikkat çekmekle yetinmemeyi, aynı zamanda öğretmenlerimizin karşı karşıya olduğu sosyal ve ekonomik sorunlara da ışık tutmayı gerektirmektedir.

Bugün Türkiye'de öğretmenler, 22 yıllık AKP iktidarında artarak devam eden sorunlarla mücadele etmektedir. Atama bekleyen öğretmenlerimizin sayısı 1 milyona yaklaşmışken, ücretli ve sözleşmeli öğretmenler, ekonomik ve psikolojik açıdan ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Öğretmen maaşlarının alım gücü ciddi anlamda düşmüş; çıkarılan Öğretmenlik Meslek Kanunu ile mesleğin onuru zedelenmiştir. Bu durum, hem mesleki itibarı koruma mücadelesini hem de geçim sıkıntısını öğretmenlerimizin omuzlarına büyük bir yük olarak yüklemektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, ülkemizde yaklaşık 86 bin ücretli öğretmen, 45 bin sözleşmeli öğretmen ve özel sektörde görev yapan 200 bine yakın öğretmen bulunmaktadır. Ücretli öğretmenler asgari ücretin dahi altında bir gelirle yaşam mücadelesi verirken, atanamayan öğretmenler ekonomik kriz ve yüksek enflasyon koşullarında adeta açlığa terk edilmiştir. Özel sektörde görev yapan öğretmenler ise sömürü ve belirsizlik içinde mesleklerini sürdürmek zorunda kalmaktadır.

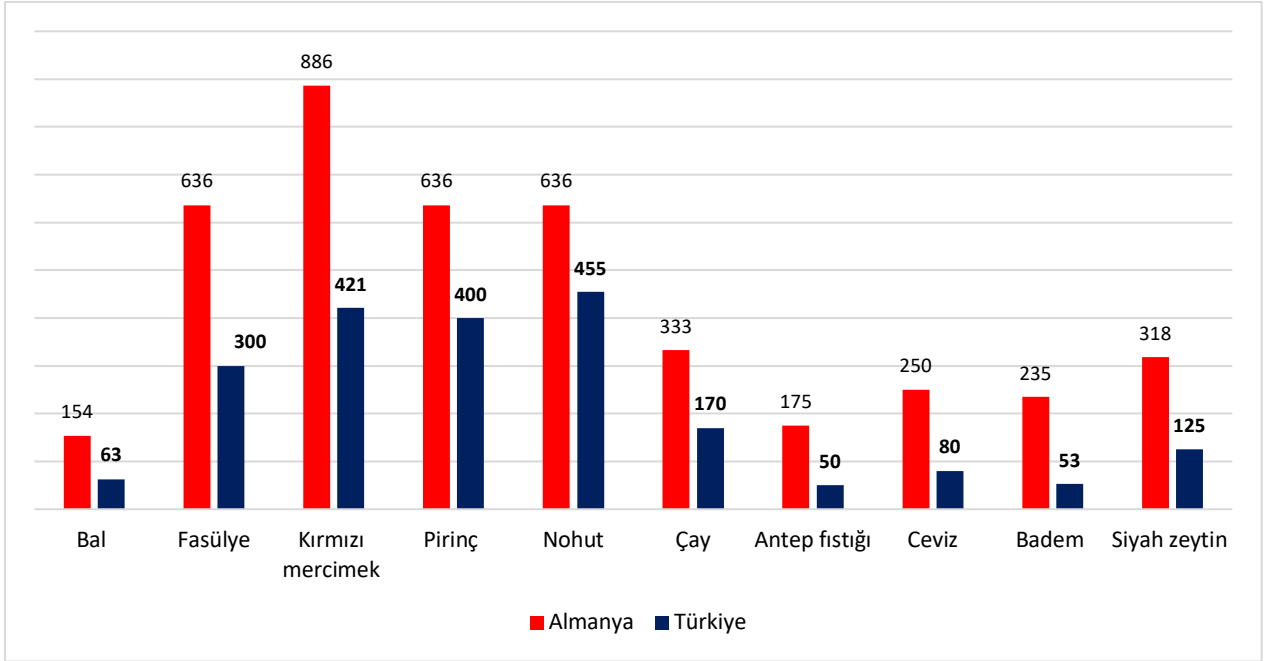
Eğitim-iş olarak hazırladığımız rapor, öğretmenlerimizin içinde bulunduğu koşulları açıkça gözler önüne sermektedir. Göreve yeni başlamış bir öğretmenin alım gücünün Almanya ve Türkiye arasındaki farkını, 2013-2024 yılları arasında kira, mülk satın alma ve altın karşısında maaşların nasıl eridiğini rakamlarla ortaya koyduk. Ayrıca 12.739 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirdiğimiz "Öğretmenlerin Sosyal ve Ekonomik Koşullarını Belirleme ve Değerlendirme Anketi" ile öğretmenlerimizin sesi olduk.

24 Kasım, yalnızca öğretmenlerimizi onurlandırma günü değil, aynı zamanda onların sorunlarını daha güçlü bir şekilde dile getirme ve çözüm için mücadele etme günüdür. Başöğretmenimiz Atatürk'ün izinden giden eğitim neferleri olarak, mesleğimizin onuruna ve öğretmenlerimizin haklarına sahip çıkmaya kararlıyız. Çünkü biliyoruz ki güçlü bir eğitim sistemi, ancak güçlü ve hak ettiği değeri gören öğretmenlerle mümkündür.

1. Türkiye ile Almanya Arasında Bir Öğretmenin Satın Alma Gücünün Karşılaştırılması

Avrupa ülkeleri içinde hem sosyal hem de ekonomik ilişkilerimizin en yoğun olduğu Almanya’da göreve yeni başlayan bir öğretmenin maaşıyla Türkiye’de göreve yeni başlayan bir öğretmenin maaşının satın alma gücü seçilen aynı ürünler için hesaplanmış ve karşılaştırılmıştır.

Grafik 1. Seçilmiş ürünlerde Türkiye ve Almanya’da göreve yeni başlayan bir öğretmenin maaşıyla satın alabileceği mal miktarları

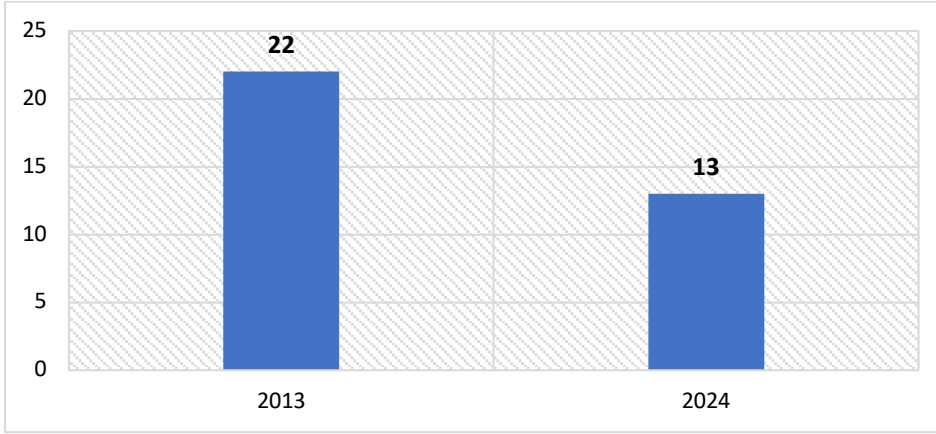

Grafik 1’de seçilmiş ürünlerin kilogram fiyatları üzerinden bir öğretmen maaşıyla alınabilecek miktarlar hesaplanmış ve ürünlerin tamamında Türkiye’de göreve yeni başlayan öğretmenlerin satın alma gücünün Almanya’da göreve yeni başlayan öğretmenlerin satın alma gücüne göre düşük olduğu görülmüştür.

2. Türkiye’de Bir Öğretmenin 2013 Yılı ile 2024 Yılları Arasında Değişen Satın Alma Gücü

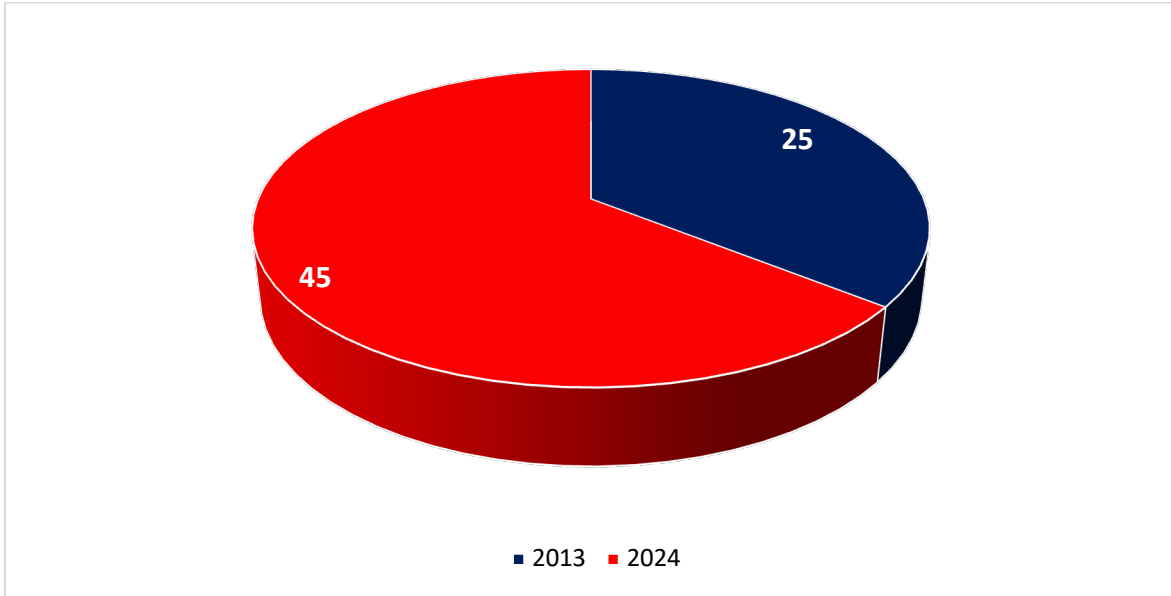
2013 yılı 2009 yılında yaşanan ekonomik krizden sonra ülke koşullarının normale döndüğü ve yeni bir krizin etkilerinin yaşanmadığı yıldır. Bu nedenle 2013 yılı verileri ile 2024 yılı verileri karşılaştırılmıştır.

Grafik 2. Öğretmenlerin mevcut maaşları ile alabildikleri gram altın miktarı

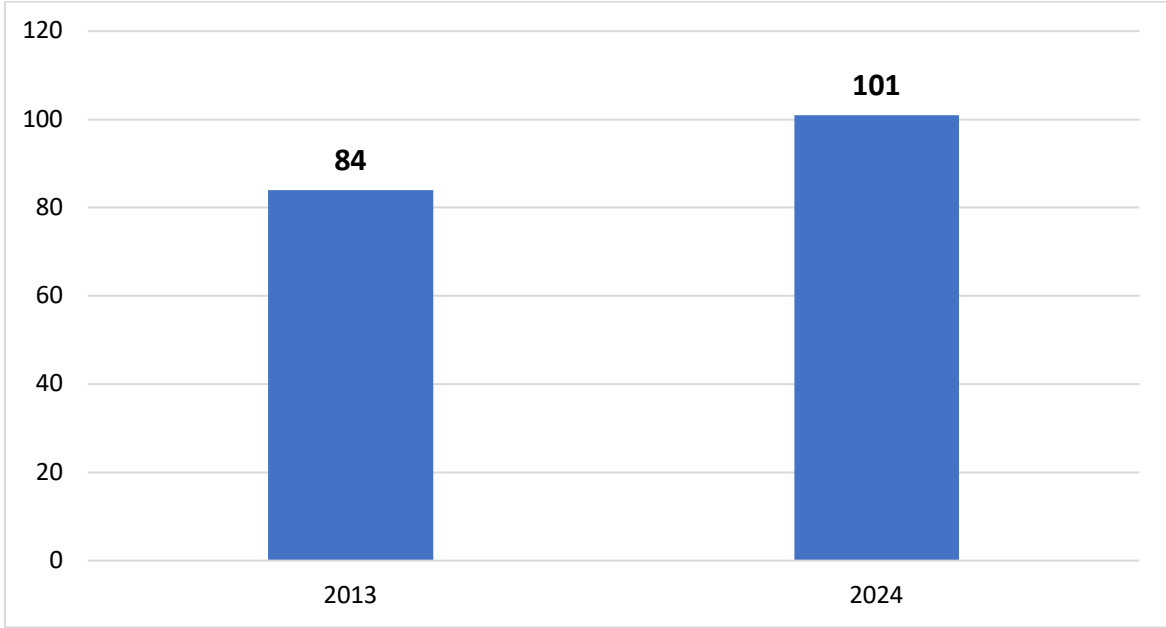
Grafik 2'ye göre 2013 yılında göreve yeni başlamış bir öğretmen maaşıyla 22 gram altı alabiliyorken, 2024 yılında 13 gram altın alabilmektedir.

Grafik 3. Ankara'da göreve yeni başlamış bir öğretmenin ortalama kira bedelindeki bir evde yaşamak için maaşından ayırdığı pay (%)

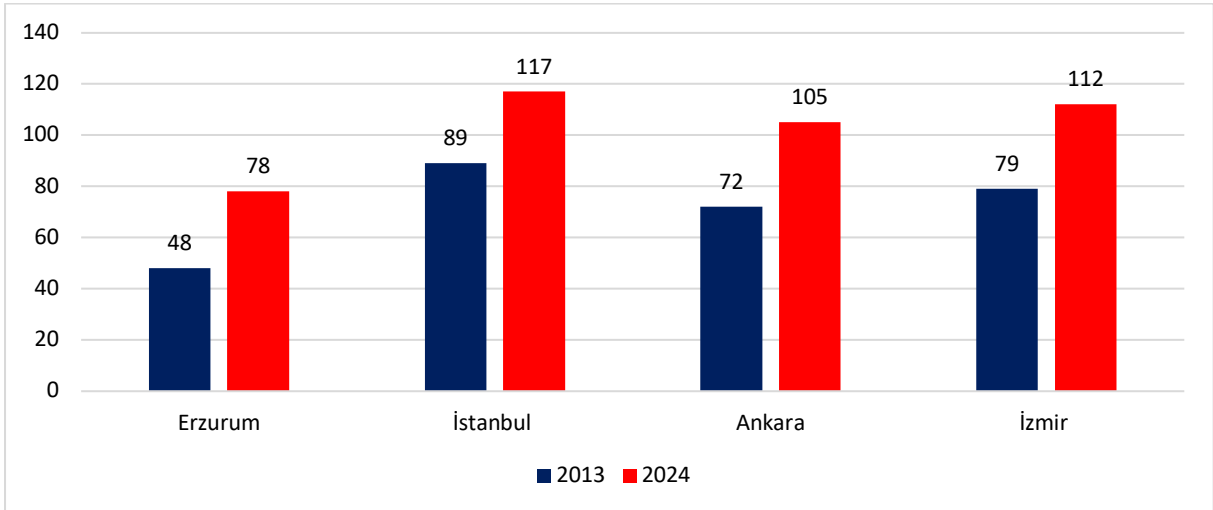
Ankara'da göreve yeni başlamış bir öğretmen 2013 yılında maaşının %25'ini ev kirası için ayırırken 2024 yılında bu oran %45 olmuştur. Yani öğretmenler artık maaşının yaklaşık yarısını barınma ihtiyacı için ayırmak mecburiyetindedir.

Grafik 4. Türkiye’de ortalama bir evin satın alım bedeli bir öğretmenin kaç aylık maaşına eşittir?

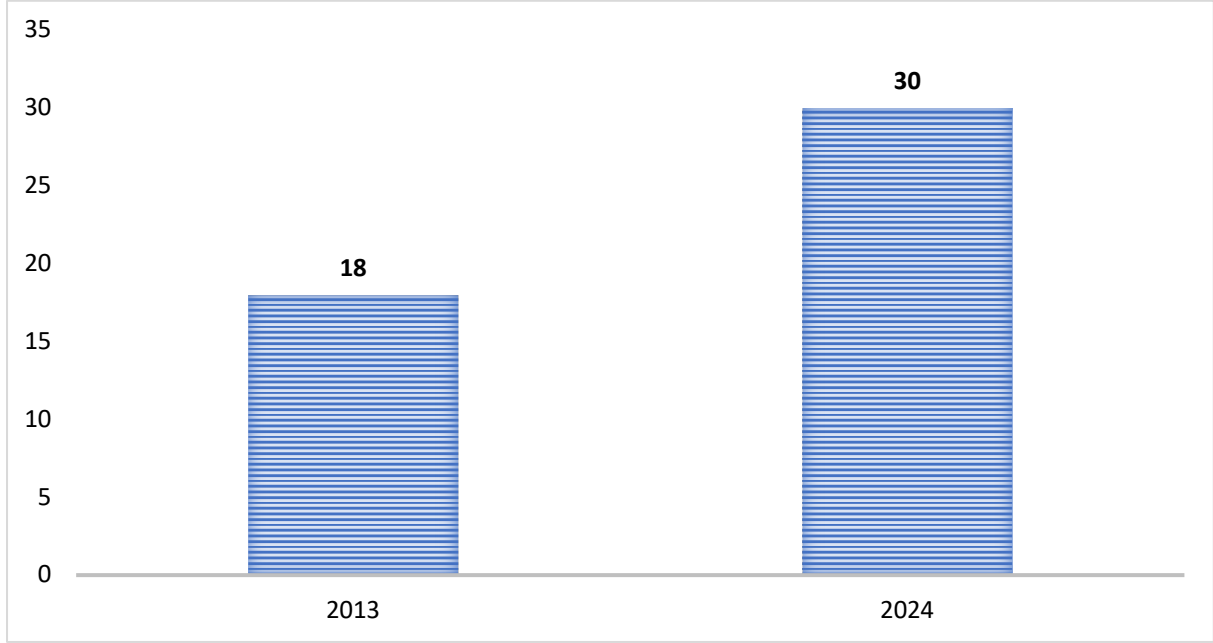
Türkiye’de ortalama bir evin alım bedeli 2013 yılında 84 (ay) öğretmen maaşına karşılık gelirken, 2024 yılında 101 (ay) öğretmen maaşına karşılık gelmektedir.

Grafik 5. Seçilmiş illerde ortalama ev fiyatları göreve yeni başlamış bir öğretmenin kaç maaşına eşittir? (ay)

Seçilen dört ilde de bir öğretmenin ev sahibi olabilmesi için 2013 yılına göre 2024 yılında maaşını daha uzun bir süre kullanmaması gerekmektedir.

Grafik 6. Bir öğretmenin maaşını hiç harcamadan ortalama fiyat aralığında sıfır araç alabilmesi için gerekli olan süre (ay)

Göreve yeni başlayan bir öğretmenin ortalama bir sıfır araç alabilmesi için 2013 yılında 18 ay, 2024 yılında ise 30 ay maaşını hiç harcamaması gerekmektedir.

Tablo 1. Öğretmenlerin emekli ikramiyesi ile araba ve ev alabilme durumları

	Emekli İkramesi	Ev Fiyatı	Araba Fiyatı
2013	59.000	153.000	33.400
2024	956.000	4.069.000	1.300.000

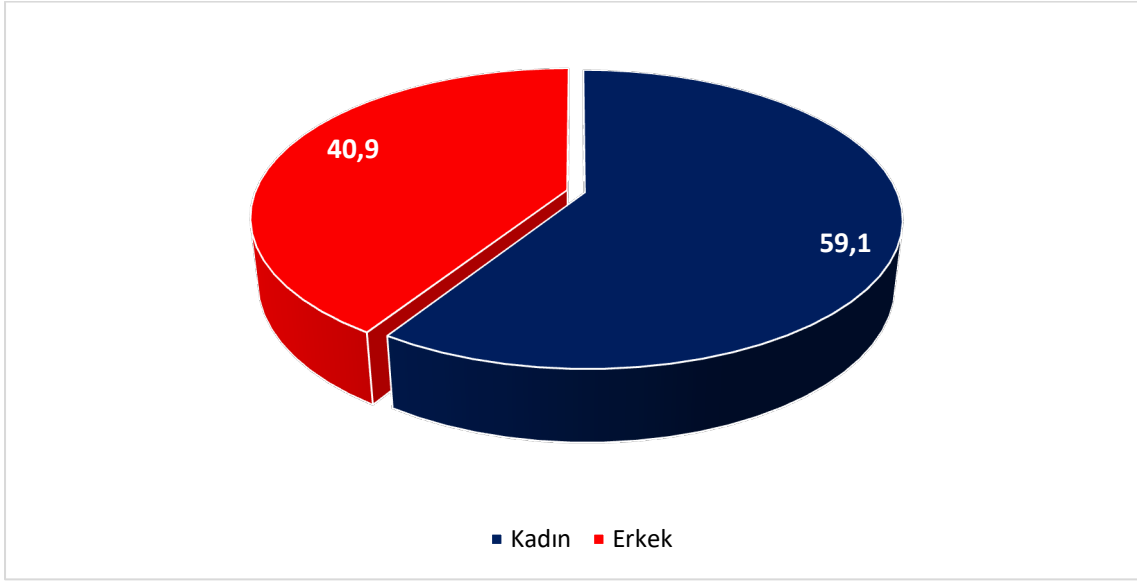
2013 yılında emekli olan bir öğretmenin alacağı ikramiye ile araba alması mümkünken ev fiyatları ikramiyenin yaklaşık 2,6 katıdır.

2024 yılında emekli olan bir öğretmenin alacağı ikramiye ile araba ve ev alması mümkün değilken araba fiyatları ikramiyenin yaklaşık 1,3 katı, ev fiyatları ise yaklaşık 4,2 katıdır.

3. Öğretmenlerin Ekonomik ve Sosyal Koşullarını Belirleme ve Değerlendirme Anketi Sonuçları

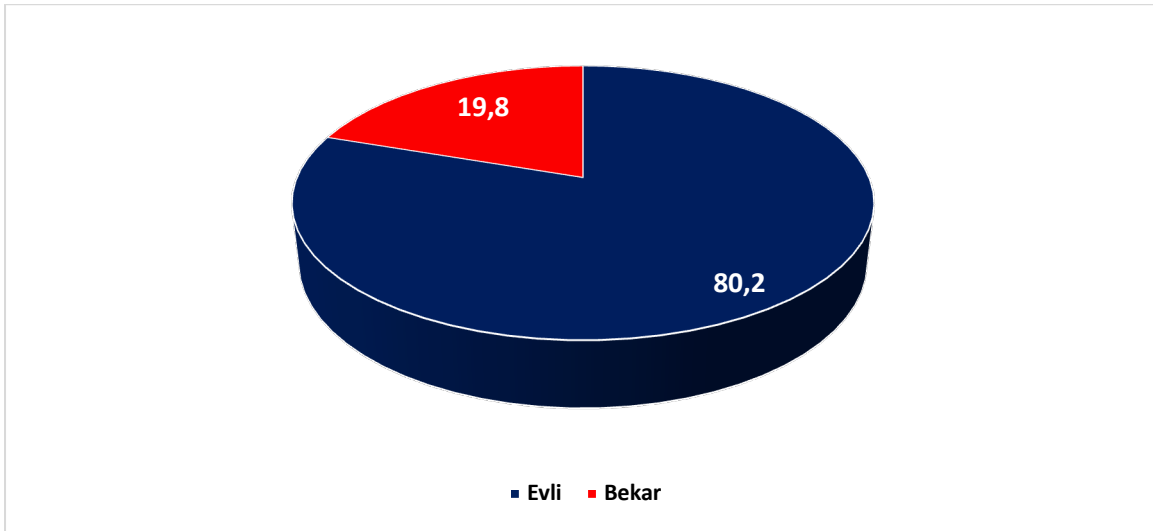
Öğretmenlerimizin ekonomik ve sosyal koşullarını belirlemek ve değerlendirmeler yapmak amacıyla Eğitim-İş olarak yapmış olduğumuz ankete 12.739 öğretmenimiz katılım sağlamıştır.

Grafik 7. Ankete katılan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımı (%)

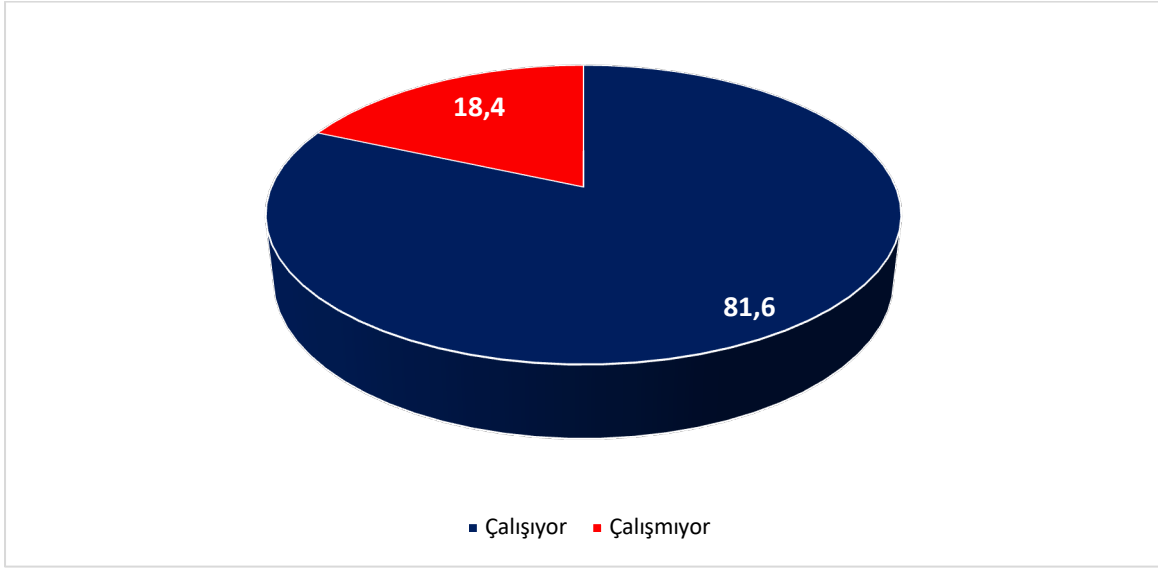
Ankete katılan öğretmenlerin %59,1'i kadın, %40,9'u ise erkektir.

Grafik 8. Ankete katılan öğretmenlerin medeni durumu (%)

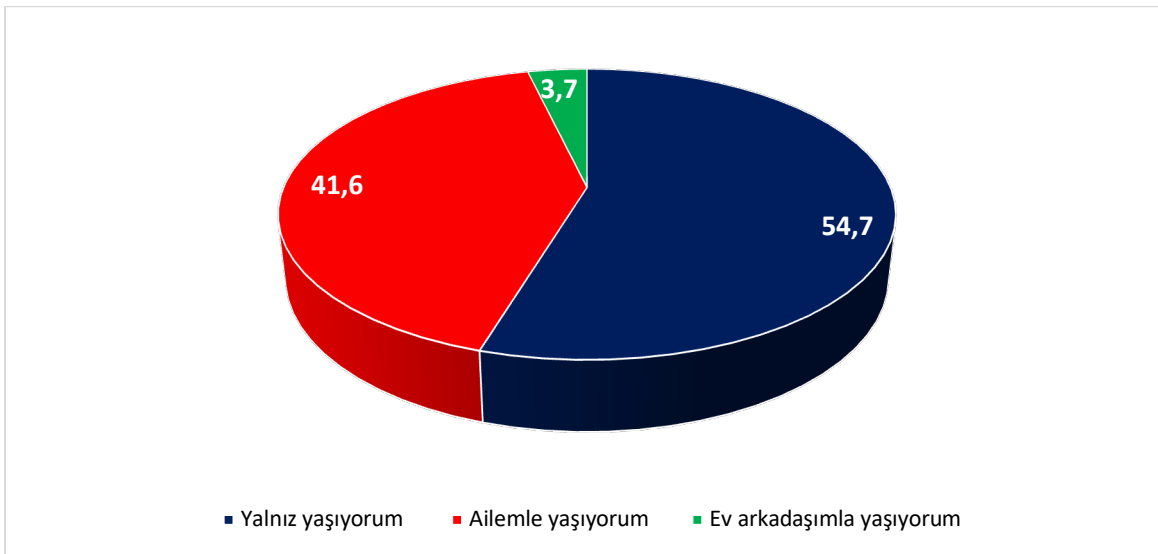
Ankete katılan öğretmenlerin %80,2'si evli, %19,8'i bekadır.

Grafik 9. Evli olan öğretmenlerin eşlerinin çalışma durumu (%)

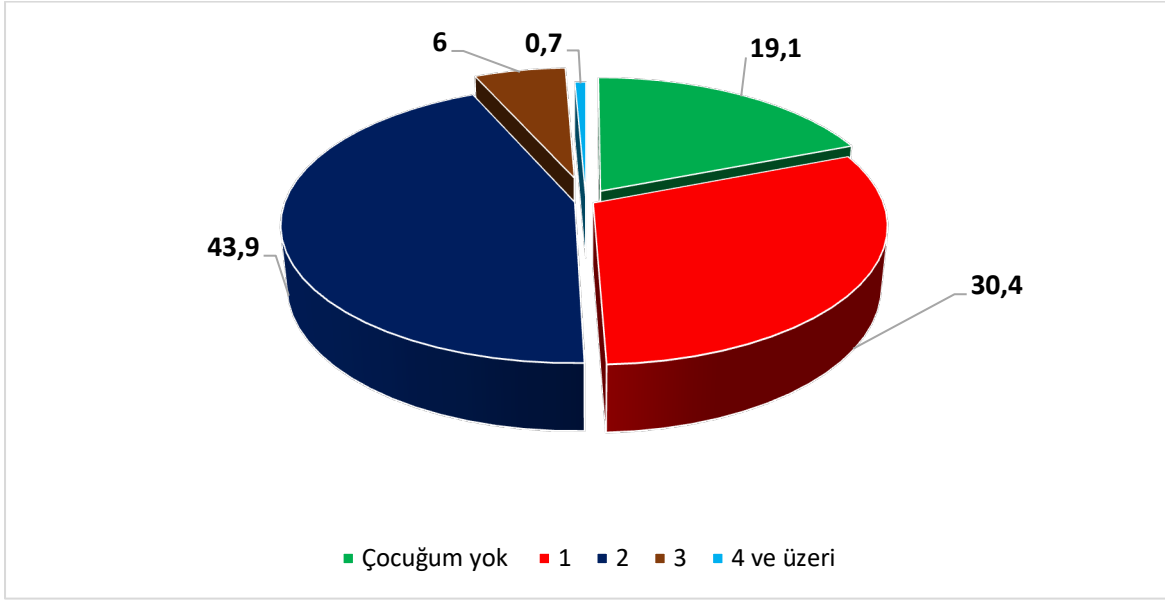
Ankete katılan evli öğretmenlerin %81,6'sının eşi çalışırken, %18,4'ünün eşi çalışmamaktadır.

Grafik 10. Bekar öğretmenlerin hanehalkı tipi (%)

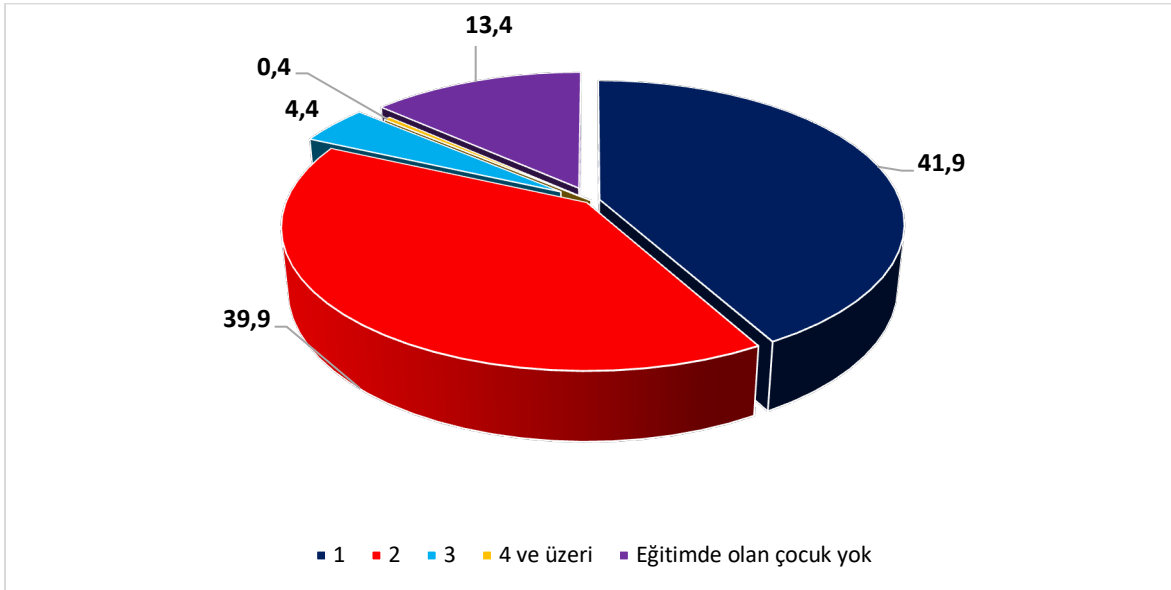
Ankete katılan bekar öğretmenlerin %54,7'si yalnız yaşadığını, %41,6'sı ise ailesiyle yaşadığını, %3,7'si ise ev arkadaşıyla yaşadığını belirtmiştir. Bu duruma göre bekar öğretmenlerin yaklaşık yarısı ailesiyle ya da ev arkadaşı ile yaşamaktadır.

Grafik 11. Öğretmenlerin çocuk sahibi olma durumu ve çocuk sayısı (%)

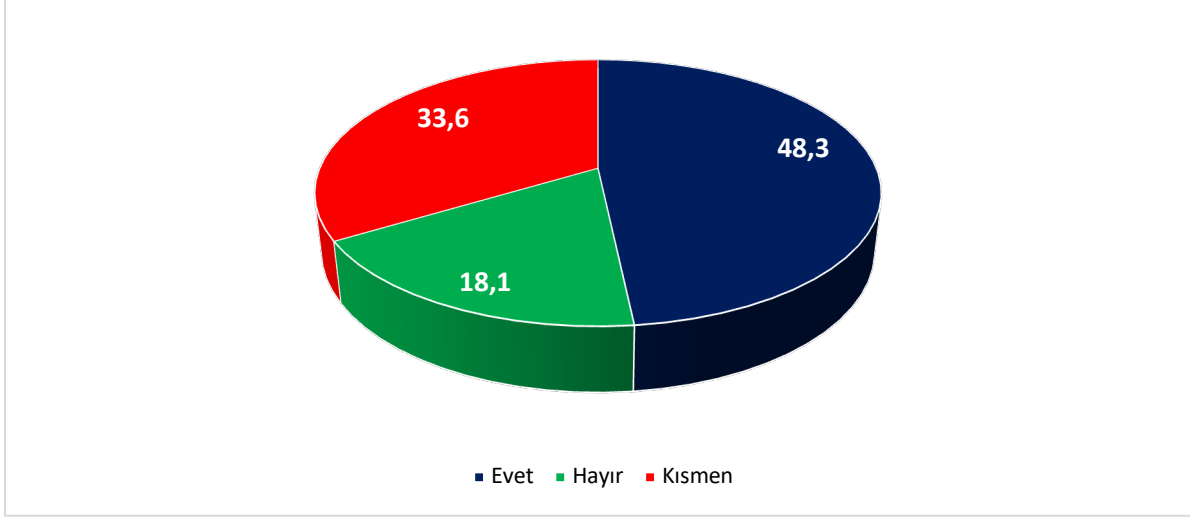
Öğretmenlerin %43,9'unun iki çocuğu, %30,4'ünün bir çocuğu, %6'sının üç çocuğu, %0,7'sinin (83 kişinin) 4 ve üzeri çocuğu olduğunu söylerken, %19,1'inin çocuk sahibi olmadığını söylemiştir.

Grafik 12. Çocuk sahibi olan öğretmenlerin eğitimde olan çocuk sayısı (%)

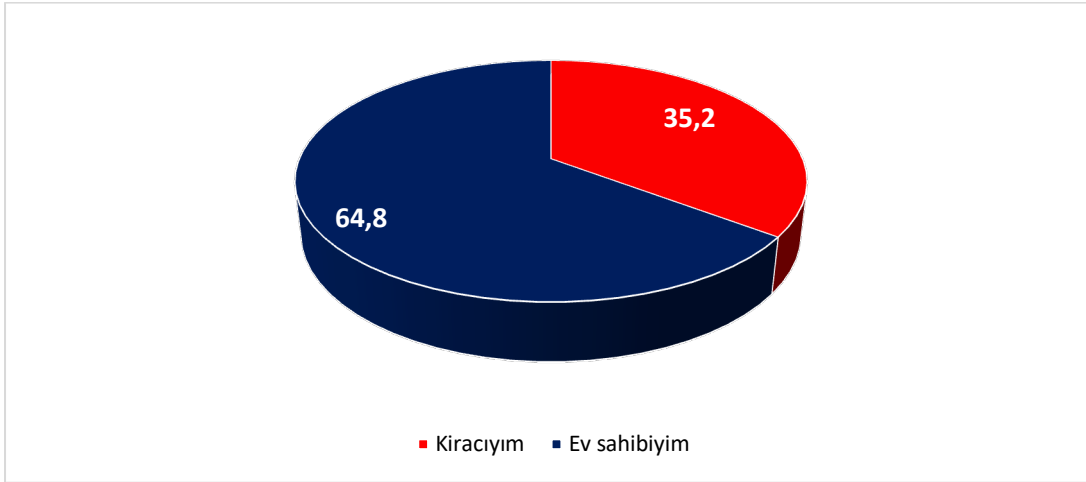
Çocuk sahibi olan öğretmenlerin %41,9'unun bir çocuğu eğitimdeyken, %39,9'unun iki çocuğu eğitimdedir. Eğitimde çocuğu olmayan öğretmenlerin oranının %13,4 olduğu görülmüştür.

Grafik 13. Öğretmenlerin eğitimde bulunan çocuklarının eğitim giderlerini karşılarken zorlanma durumu (%)

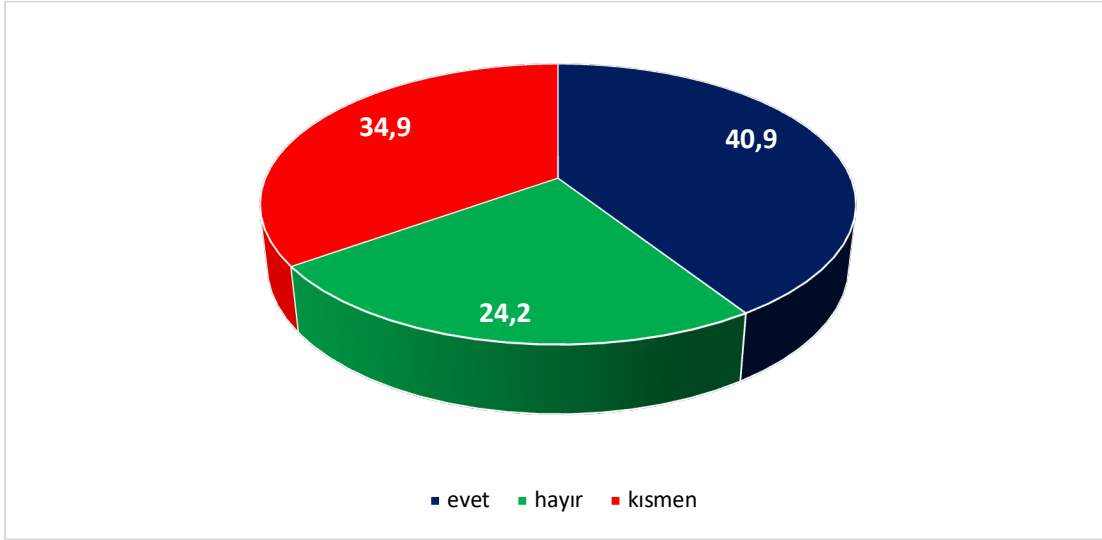
Eğitimde çocuğu bulunan öğretmenlerin %81,9'u (evet ve kısmen cevabını verenler) çocuklarının eğitim giderlerini karşılama konusunda zorlandığını, %18,1'i zorlanmadığını söylemiştir.

Grafik 14. Öğretmenlerin yaşadıkları evde kiracı ya da ev sahibi olma durumları (%)

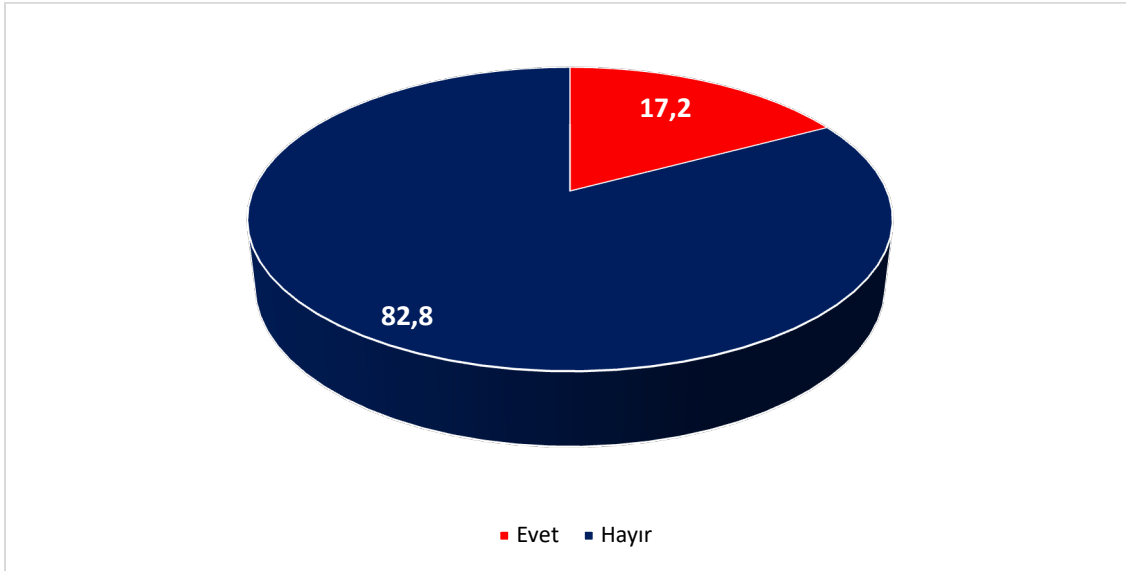
Ankete katılan öğretmenlerin %64,8'i kendi evinde yaşarken, %35,2'si kiracıdır.

Grafik 15. Kiracı olan öğretmenlerin kiralarını öderken zorlanma durumu (%)

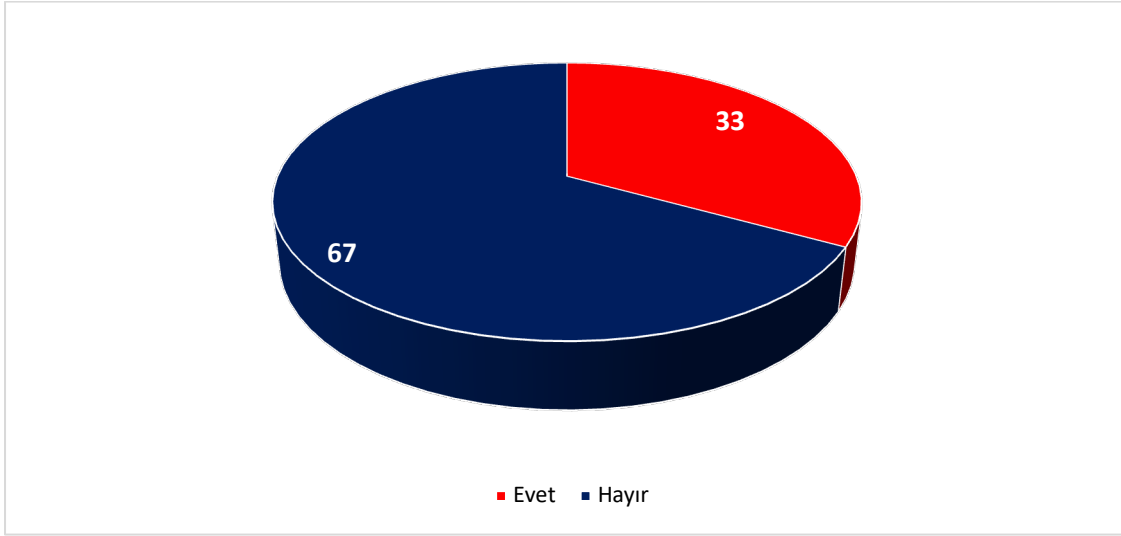
Kiracı olan öğretmenlerin %40,9'u kiralarını ödemekte zorlandıklarını, %34,9'u kısmen zorlandığını %24,2'si ise zorlanmadığını belirtmiştir. Kiracı olan öğretmenlerin (evet ve kısmen cevabını verenler) %75,8'i kirasını ödemekte zorlanmaktadır. Başka bir ifadeyle her dört öğretmenden üçü kira ödemekte zorlanmaktadır.

Grafik 16. Kiracı olan öğretmenlerin kira ödemelerini aksatma (ödeyememe) durumu (%)

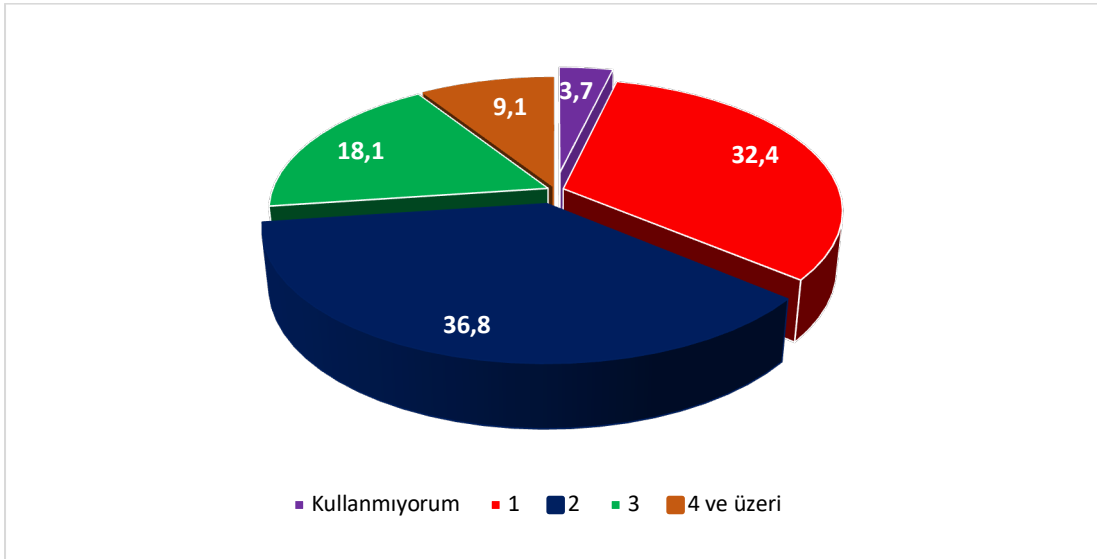
Öğretmenlerin %17,2'si kira ödemelerini aksatmak durumunda kaldığını söylemiştir. Bu durum her beş öğretmenden birinin kirasını düzenli ödeyemediğini göstermektedir.

Grafik 17. Öğretmenlerin aylık faturalarını ödeyememe durumu (%)

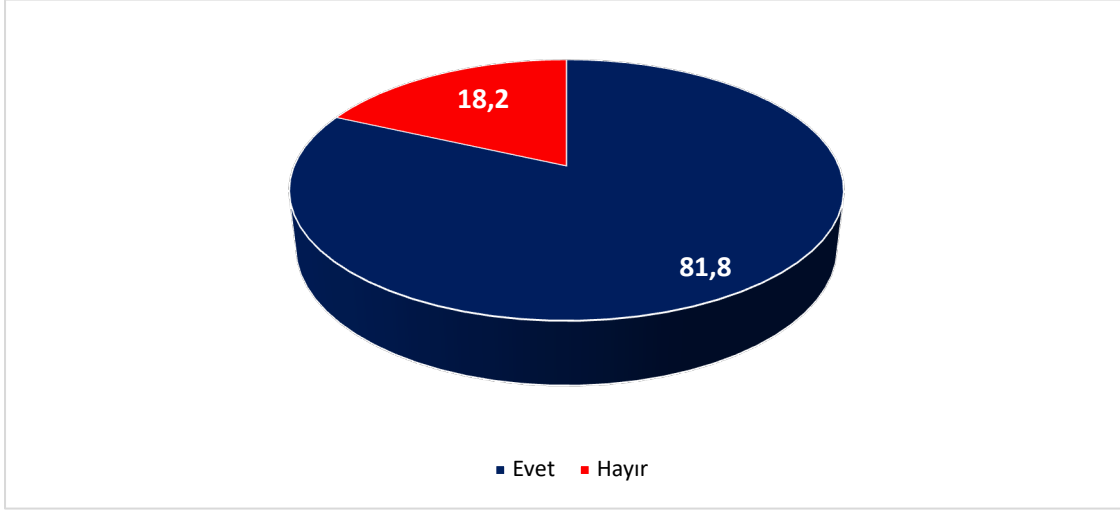
Öğretmenlerin %33'ü faturalarını ödeyemediği zamanlar olduğunu söylemiştir. Buna göre her üç öğretmenden biri faturasını düzenli ödeyememektedir.

Grafik 18. Öğretmenlerin kredi kartı kullanıp kullanmama durumu ve kullananların kredi kartı sayısı (%)

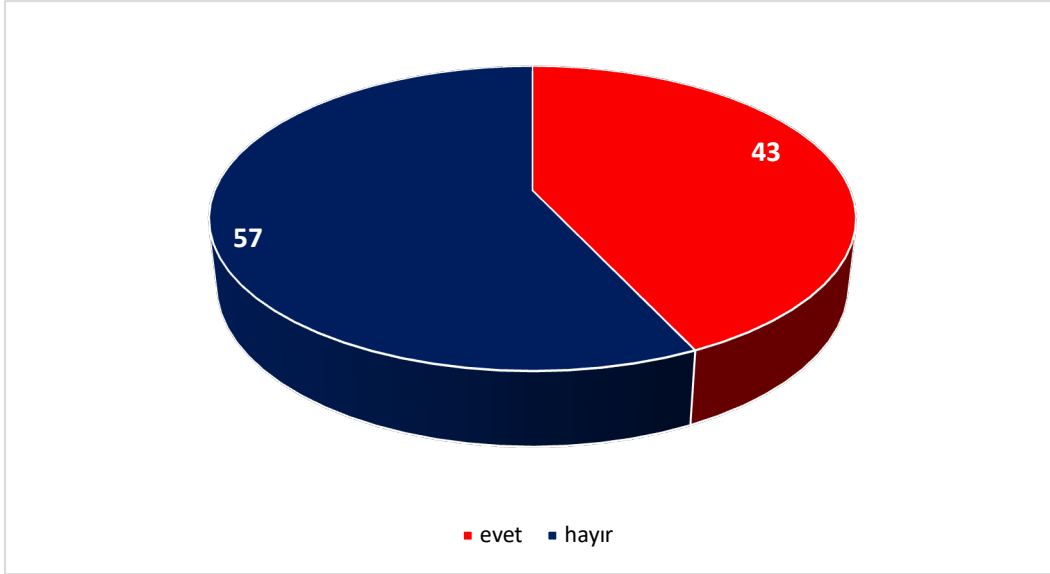
Ankete katılan öğretmenlerin %96,3'ü kredi kartı kullandığını ve %64'ü 2 ve daha fazla kredi kartı kullandığını belirtmiştir.

Grafik 19. Öğretmenlerin kredi kartı borcunun olup olmaması durumu (%)

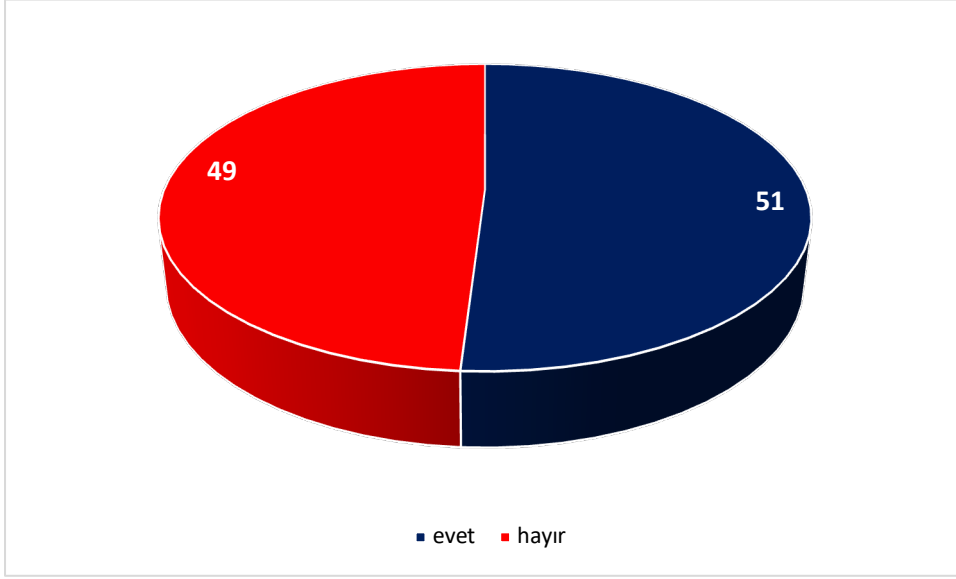
Her 5 öğretmenden 4'ünün (%81) kredi kartı borcu bulunmaktadır.

Grafik 20. Öğretmenlerin kredi kartı borcunu düzenli olarak ödeme durumu (%)

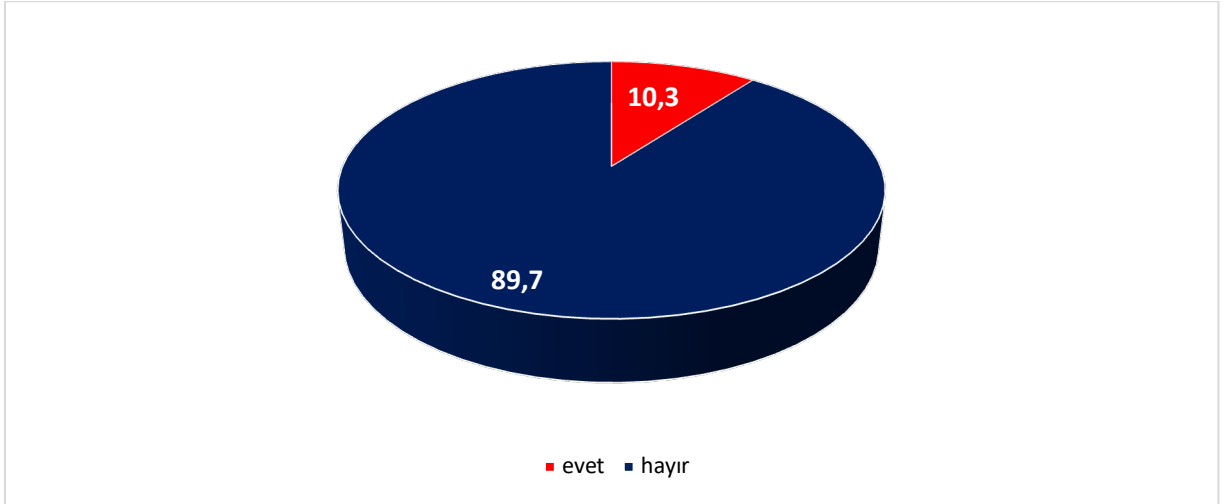
Her beş öğretmenden üçü kredi kartı borcunu düzenli biçimde ödeyemediğini belirtmektedir.

Grafik 21. Öğretmenlerin kredi kartı borcunun asgarisini ödeyememe durumu (%)

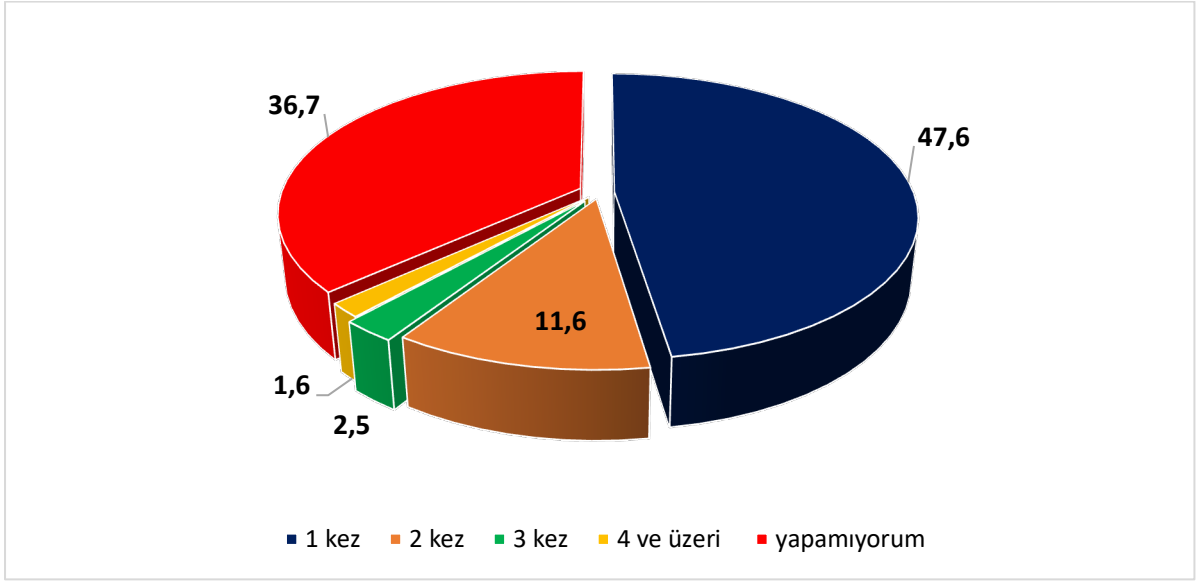
Kredi kartı kullanan öğretmenlerin yarısından fazlası (%51) kredi kartının asgari tutarını ödeyemediğini belirtmiştir.

Grafik 22. Öğretmenlerin borç nedeniyle hukuki bir yaptırıma maruz kalıp kalmama durumu (%)

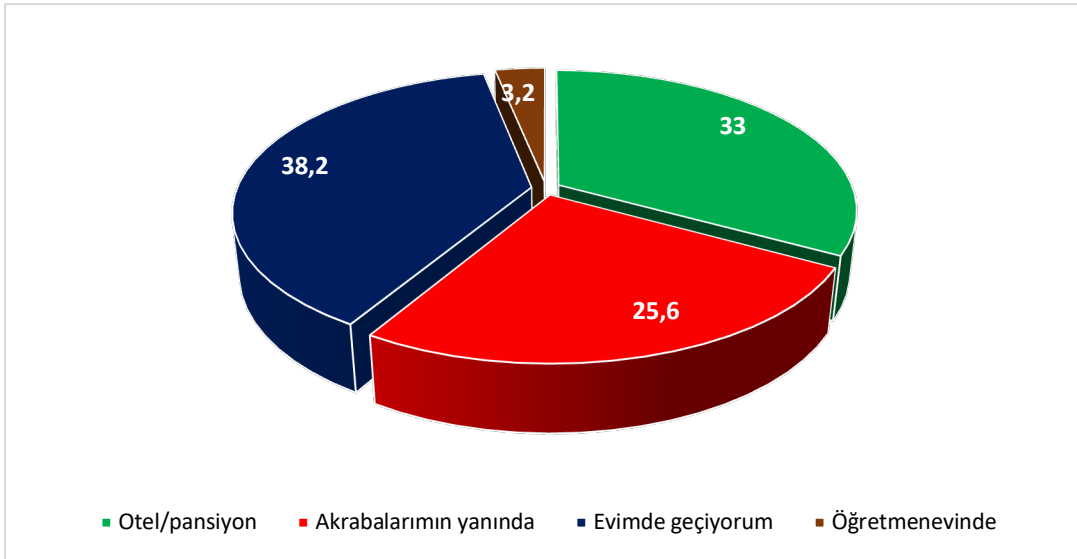
Her on öğretmenden biri borçları nedeniyle hukuki (icra) bir yaptırıma maruz kalmıştır.

Grafik 23. Öğretmenlerin bir yıl içinde tatil yapma sıklığı (%)

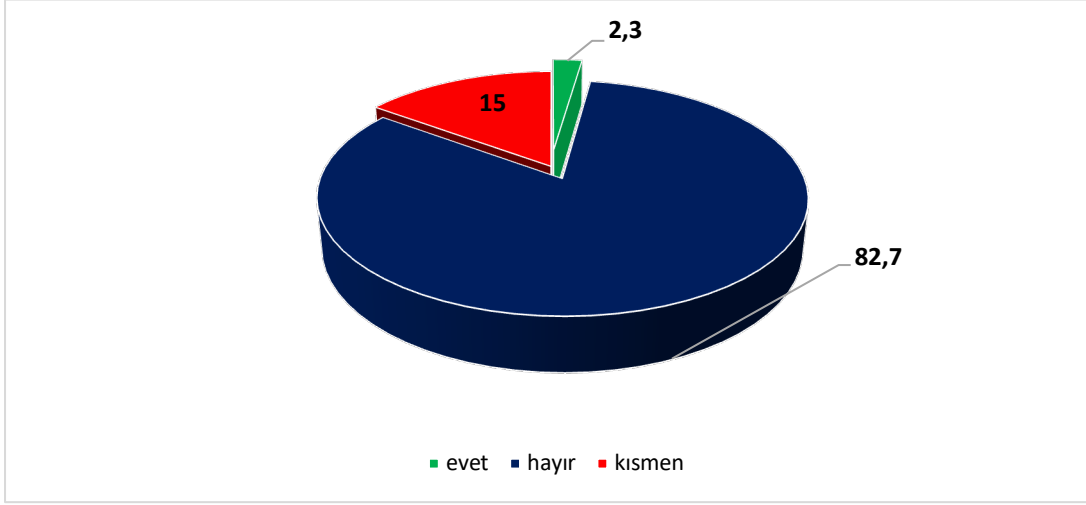
Öğretmenlerin beşte ikisi tatil yapamamaktadır.

Grafik 24. Öğretmenlerin tatillerini geçirdikleri yerler (%)

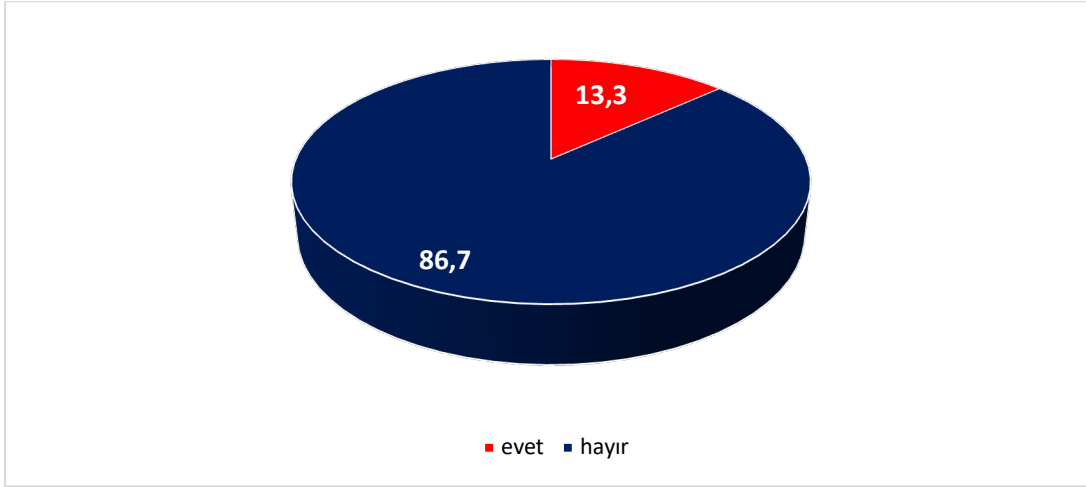
Tatil yapabilen öğretmenlerin beşte üçü tatilini evinde ya da akrabalarının yanında geçirmektedir.

Grafik 25. Öğretmenlerin öğretmenlerinin sosyal imkanlarından faydalanabilme durumu (%)

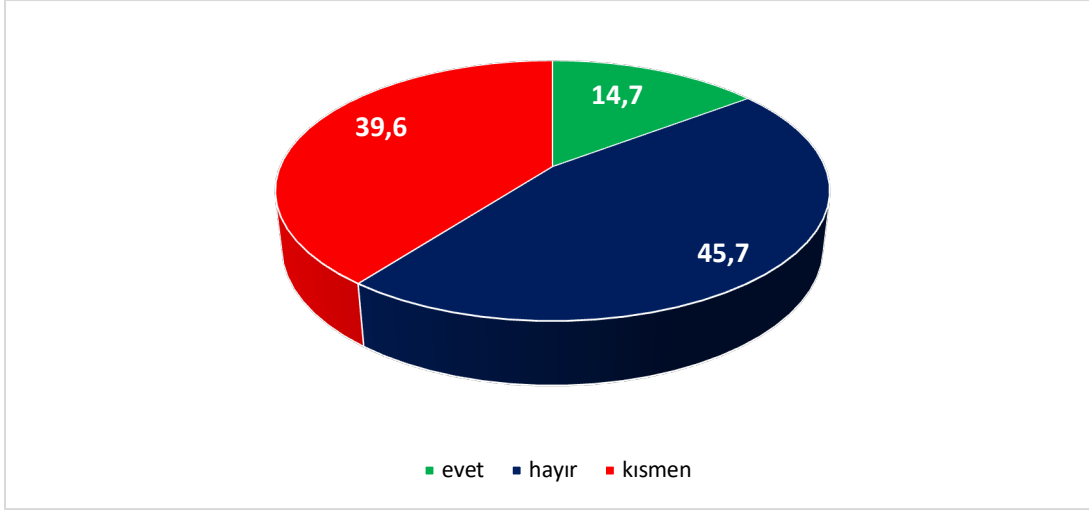
Öğretmenlerin tamamına yakını öğretmenlerinin sosyal imkanlarından faydalanamamaktadır.

Grafik 26. Öğretmenlerin il dışına çıktıklarında öğretmenlerinde kalabilme durumu (%)

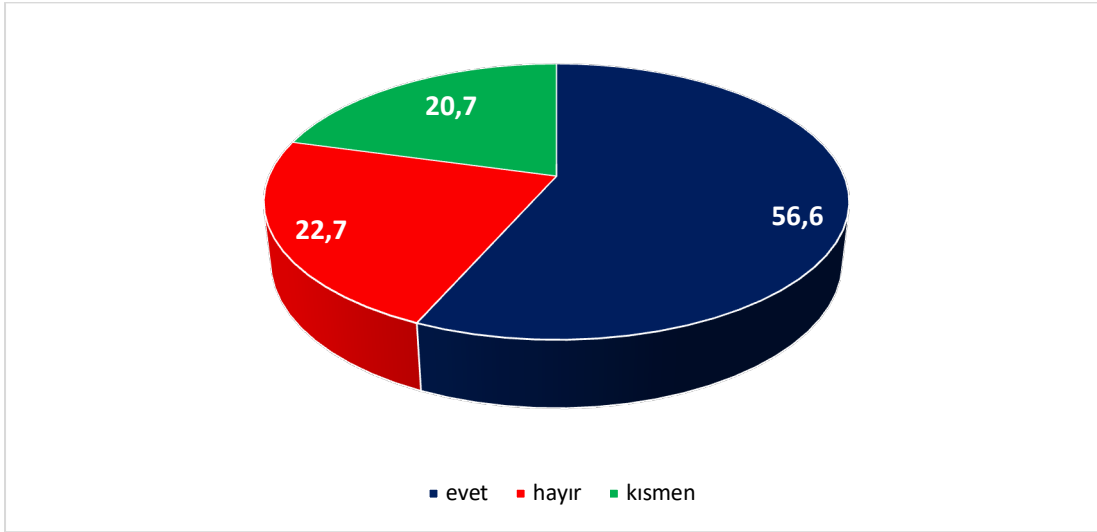
Her on öğretmenden yalnızca biri (13,3) öğretmeninde konaklayabildiğini söylemektedir.

Grafik 27. Öğretmenlerin gelirlerinin giderlerini karşılama durumu (%)

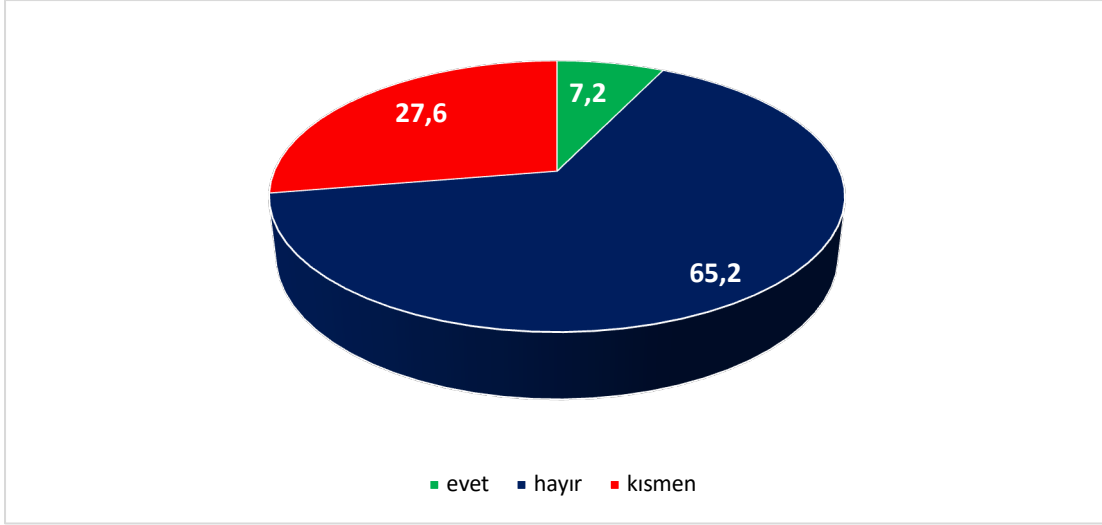
Öğretmenlerin %85,3'ü (hayır ve kısmen cevabını verenler) gelirlerinin giderlerini karşılamadığını söylemektedir.

Grafik 28. Öğretmenlerin ek iş yapmaya ihtiyaç duyup duymama durumu (%)

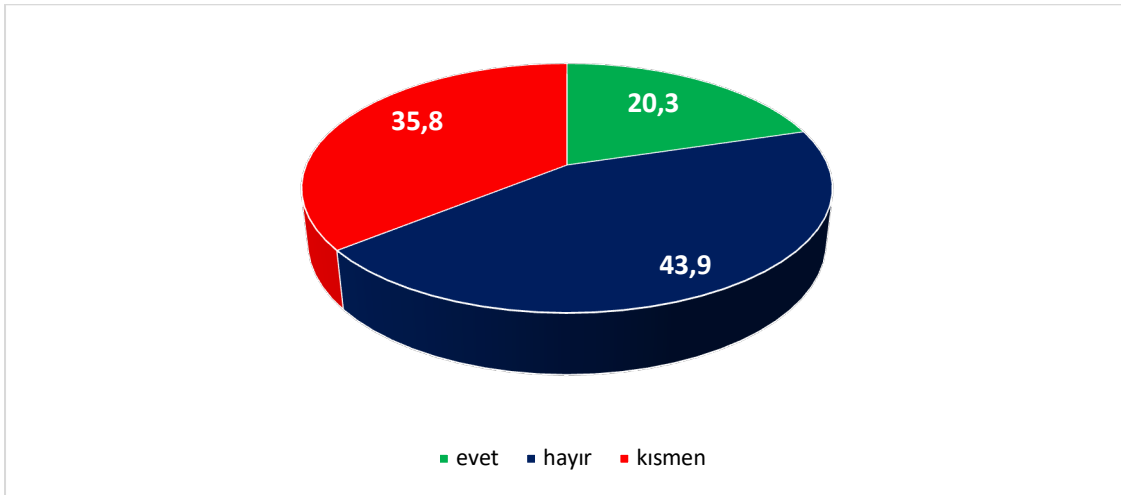
Her beş öğretmenden dördü geçinebilmek için ek iş yapmaya ihtiyaç duyduklarını söylemektedir.

Grafik 29. Öğretmenlerin tasarruf yapabilme durumu (%)

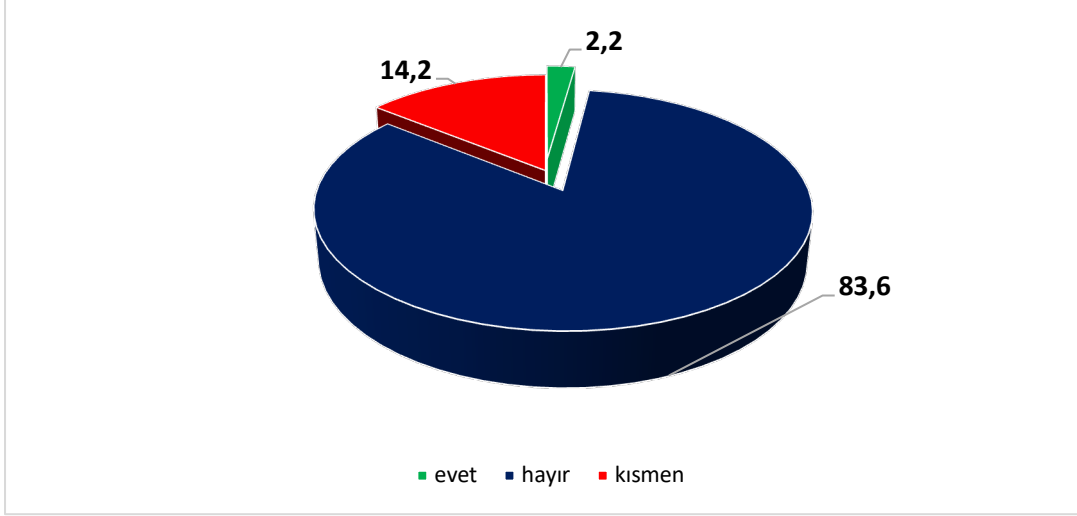
Öğretmenlerin gelirleri giderlerini karşılamadığı ya da kısmen karşıladığı için tamamına yakını tasarruf yapamamaktadır.

Grafik 30. Öğretmenlerin yeterli ve dengeli beslenip beslenememe durumu (%)

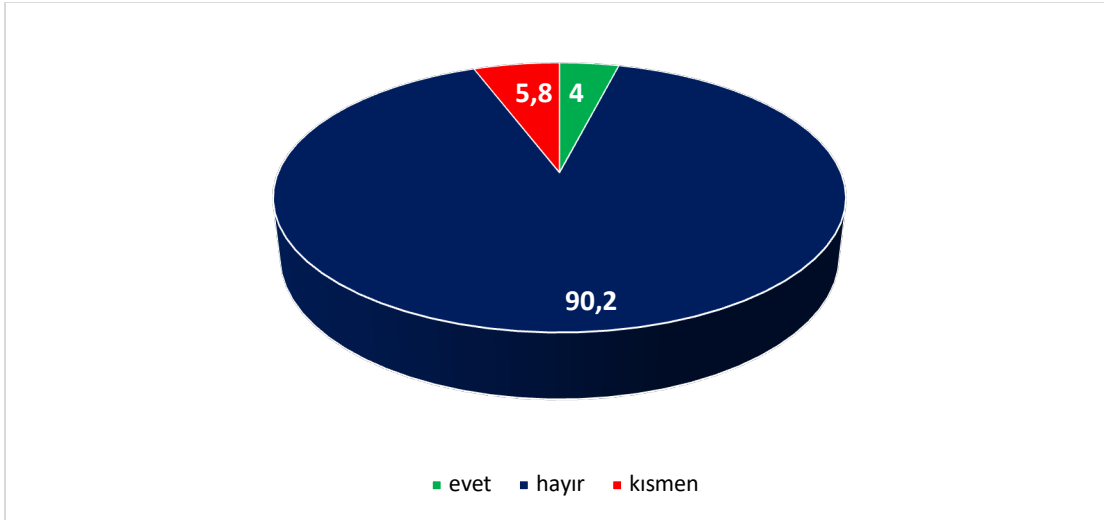
Her beş öğretmenden dördü yeterli ve dengeli beslenemediğini belirtmiştir.

Grafik 31. Öğretmenlerin Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun mesleğe katkısının olup olmadığı konusundaki görüşleri (%)

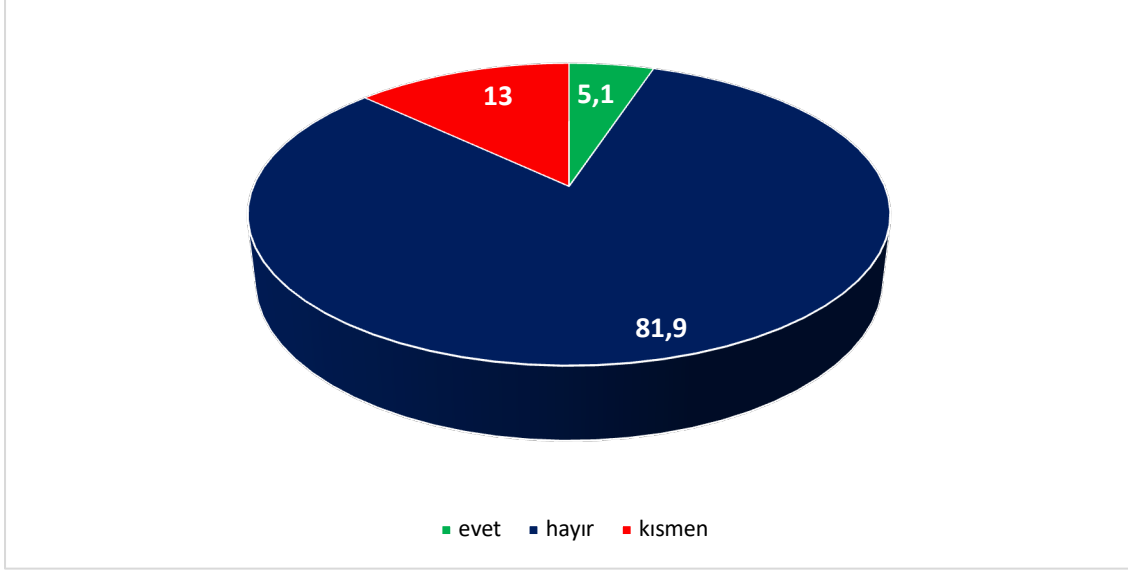
Öğretmenlerin %83,6'sı ÖMK'nin mesleğe katkısının olmadığını düşünürken, %14,2'si kısmen katkısı olduğunu belirtmiştir. Buna göre öğretmenlerin tamamına yakını ÖMK'nin mesleğe katkısının olmadığını düşünmektedir.

Grafik 32. Öğretmenlerin Öğretmenlik Meslek Kanunu ile verilen ünvanların önemli bulunup bulunmaması durumu (%)

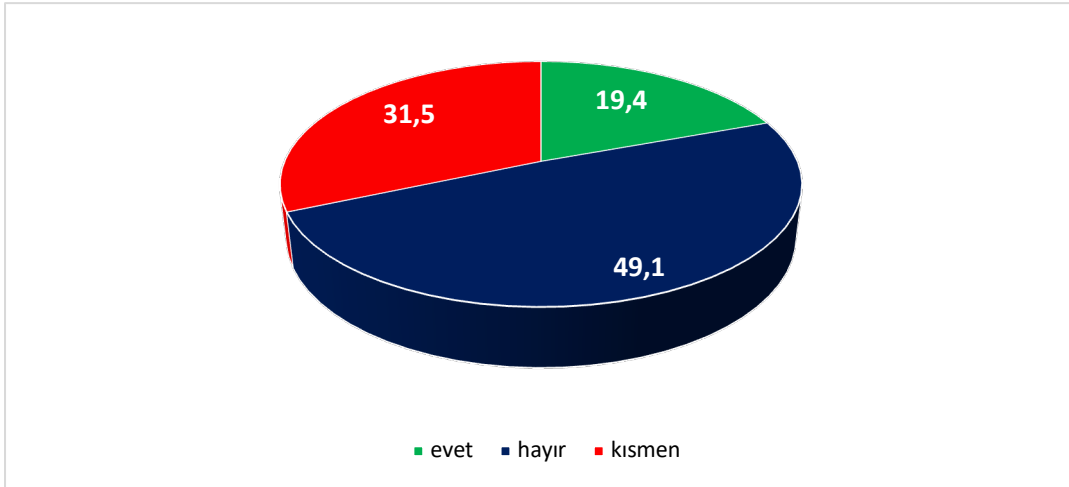
ÖMK'nin getirdiği ünvanlar öğretmenlerin %90,2'si yani tamamına yakını için bir anlam ifade etmemektedir.

Grafik 33. Öğretmenlerin okul yöneticilerinin belirlenmesinde liyakatli olup olunmadığı konusundaki görüşleri (%)

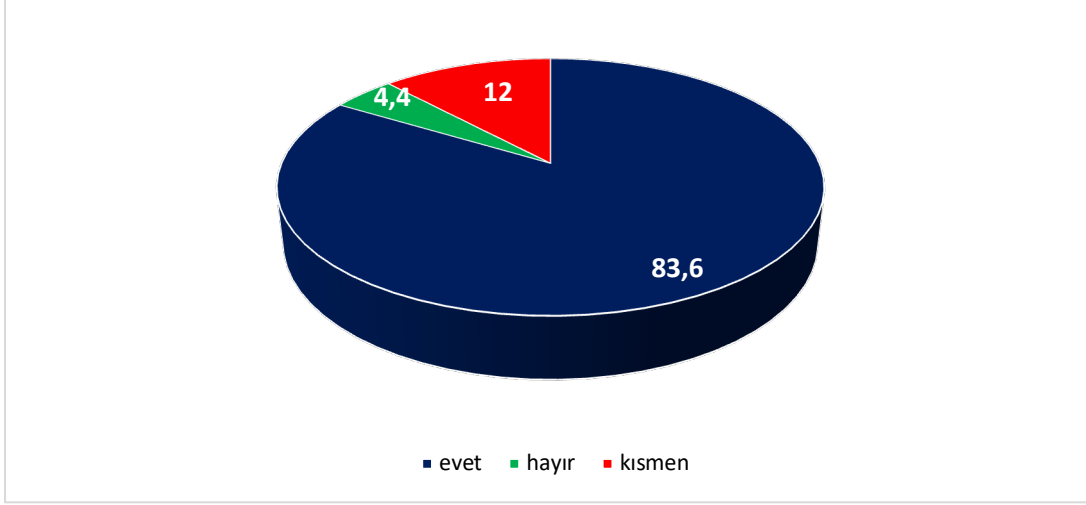
Öğretmenlerin %81,9'u okul yöneticilerinin belirlenmesinde liyakatsizliğin olduğunu düşünmektedir.

Grafik 34. Öğretmenlerin okulda kendilerini güvende hissedip hissetmeme durumu (%)

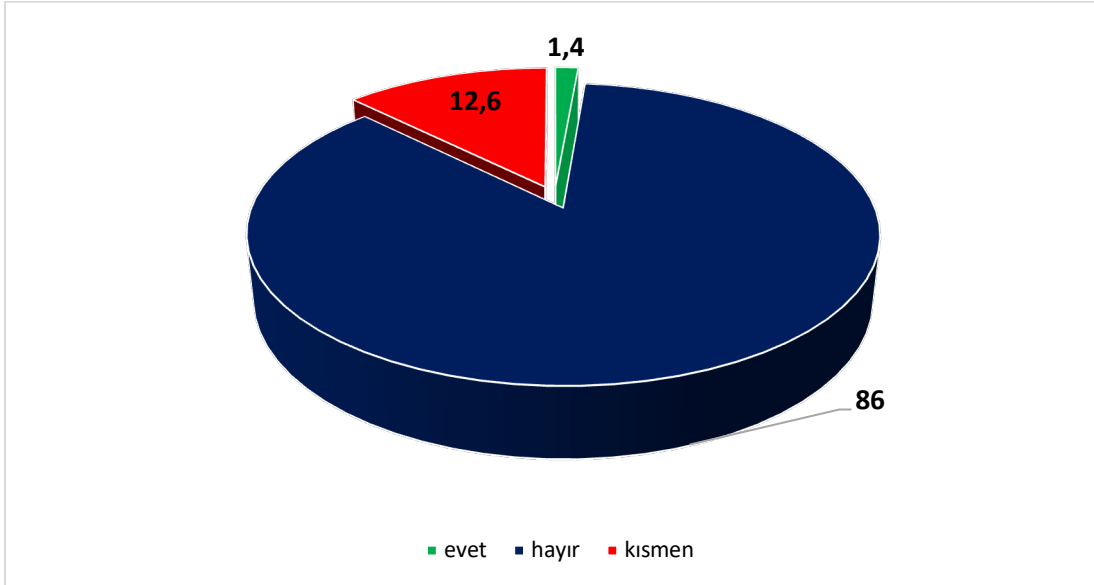
Her beş öğretmenden dördü okulda kendini güvende hissetmediğini belirtmiştir.

Grafik 35. Öğretmenlerin mesleklerini yaparken ekonomik kaygı içinde olup olmama durumu (%)

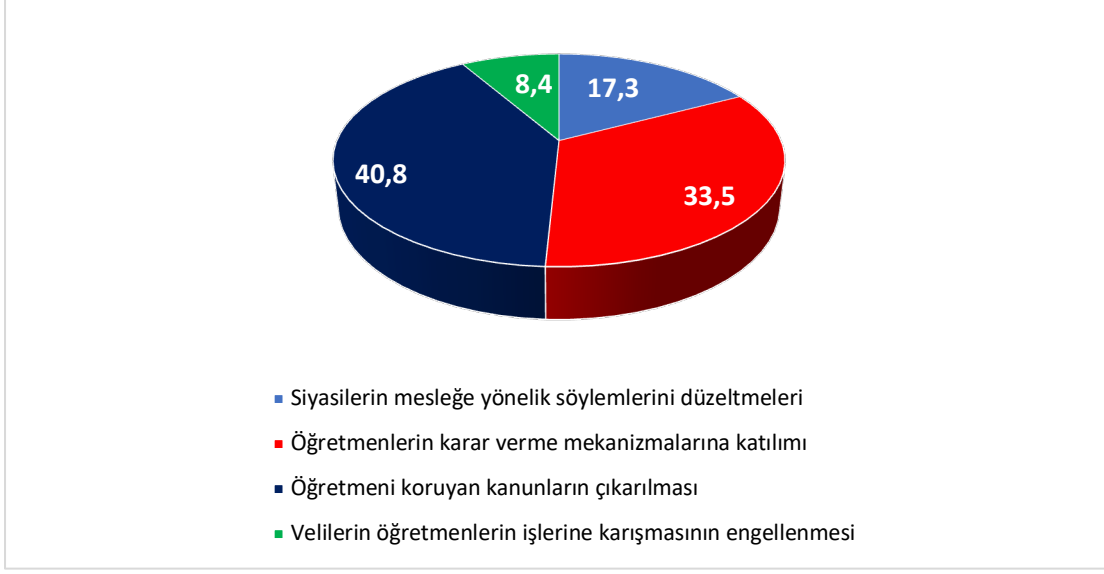
Öğretmenlerin %83,6'sı mesleklerini yaparken ekonomik açıdan kaygılı olduklarını belirtmiştir. Kısmen cevabını verenlerle birlikte öğretmenlerin neredeyse tamamı ekonomik kaygılar ile mesleğini yaptığı görülmektedir.

Grafik 36. Öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanı'nı başarılı bulup bulmama durumu (%)

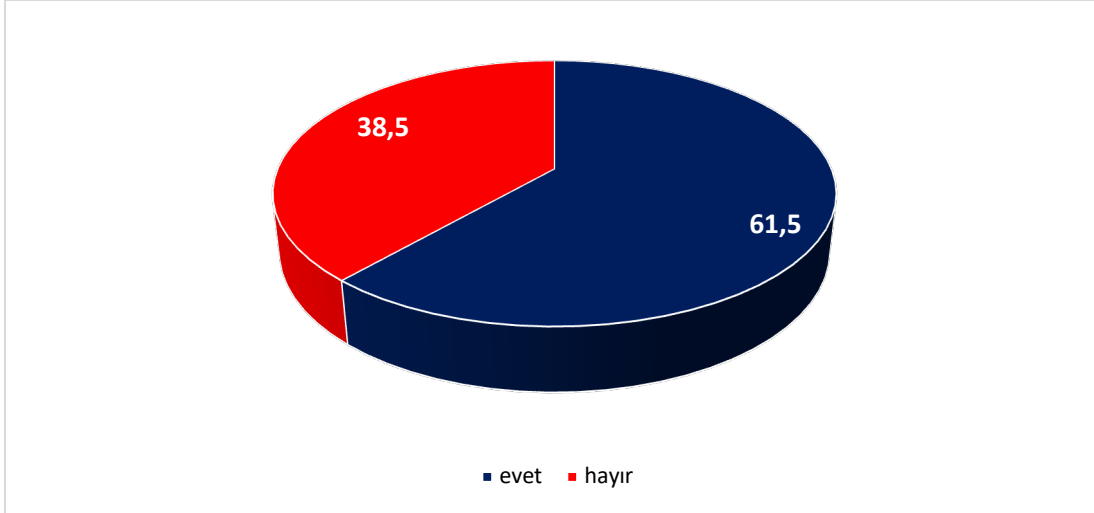

Öğretmenlerin %99'u Milli Eğitim Bakanı'nı başarılı bulmamaktadır.

Grafik 37. Öğretmenlerin mesleğin itibarını yükseltme konusunda en önemli buldukları durumlar (%)

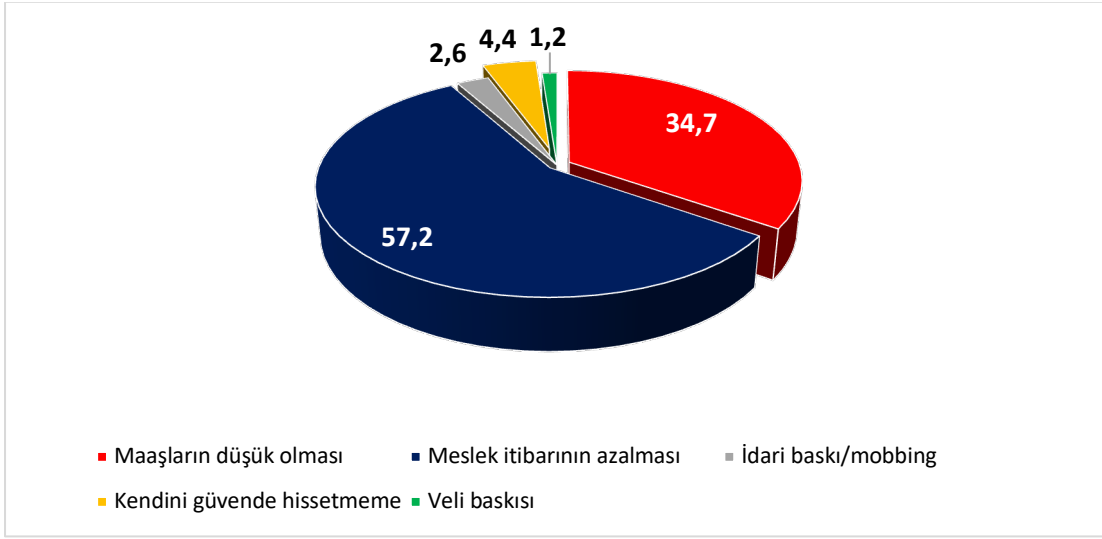

Grafik 38. Öğretmenlerin imkan olması halinde mesleği bırakıp/bırakmama konusundaki görüşü (%)

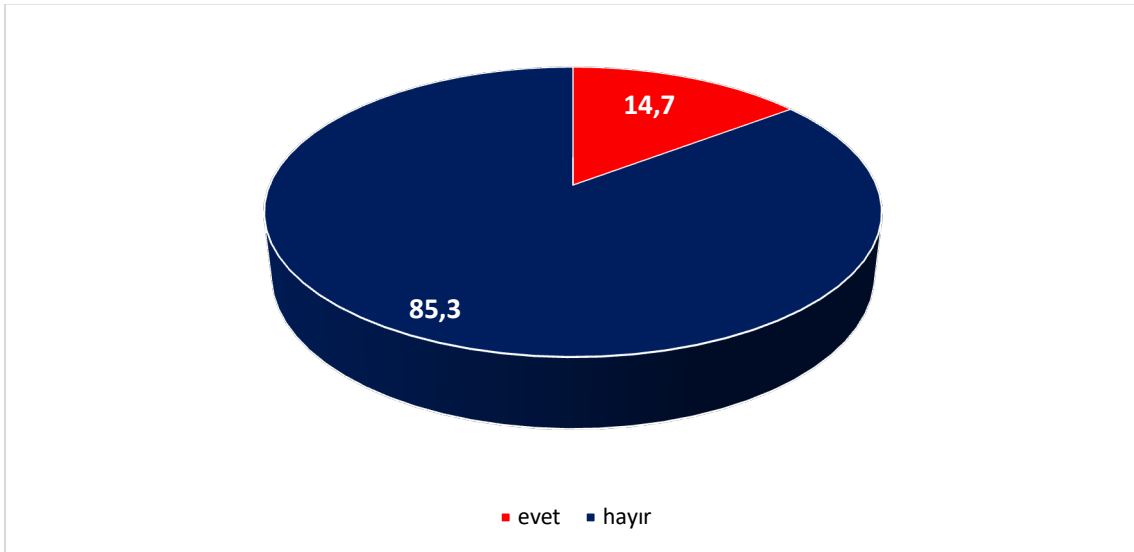
Öğretmenlerin %61,5'i imkan olması halinde mesleği bırakacağını söylemektedir.

Grafik 39. İmkan olması halinde öğretmenlik mesleğini bırakacağını söyleyen öğretmenlerin gerekçeleri

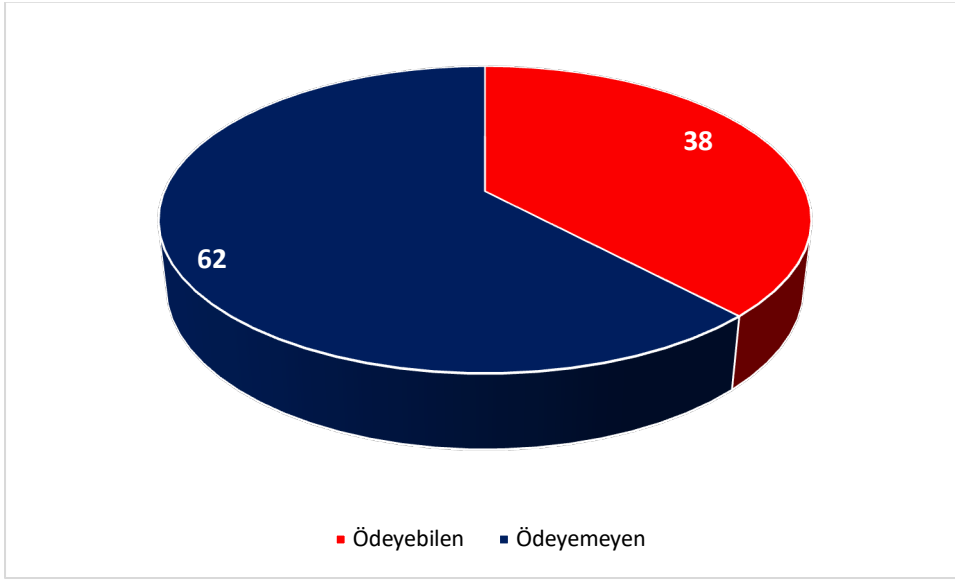
İmkan olması halinde mesleği bırakacağını söyleyen öğretmenlerin en önemli gerekçesi meslek itibarının azalması olurken ikinci en önemli gerekçe düşük gelir düzeyi olmuştur.

Grafik 40. Öğretmenlerin yakınlarına/çocuğuna/tanıdıklarına öğretmenlik mesleğini tavsiye edip etmeme durumu (%)

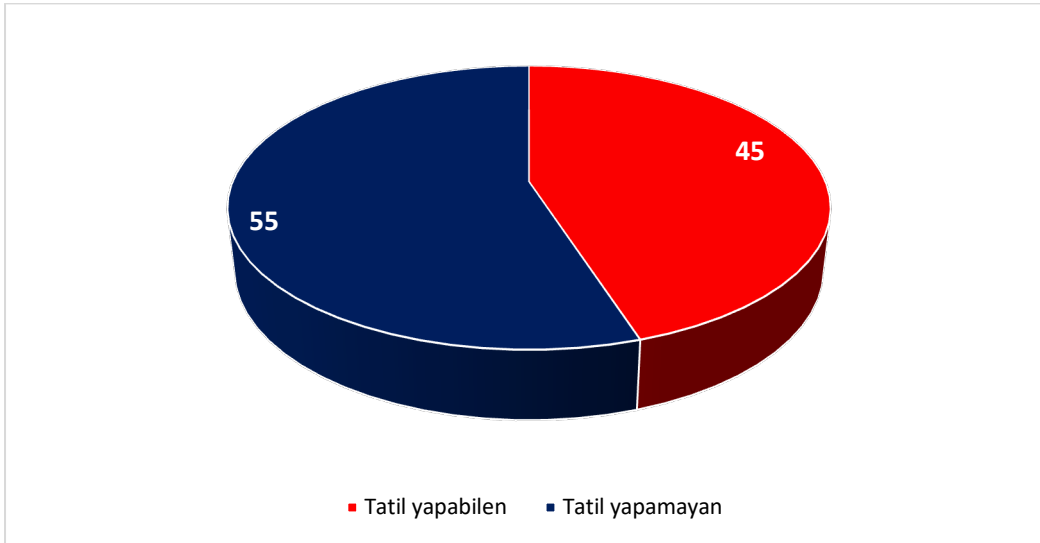
Öğretmenlerin %85,3'ü çocuklarına ve yakınlarına öğretmenlik mesleğini tavsiye etmeyeceğini belirtmiştir.

Grafik 41. 60-65 yaş arası öğretmenlerin yüzde kaçını kredi kartı borcunun asgarisini ödeyemiyor? (%)

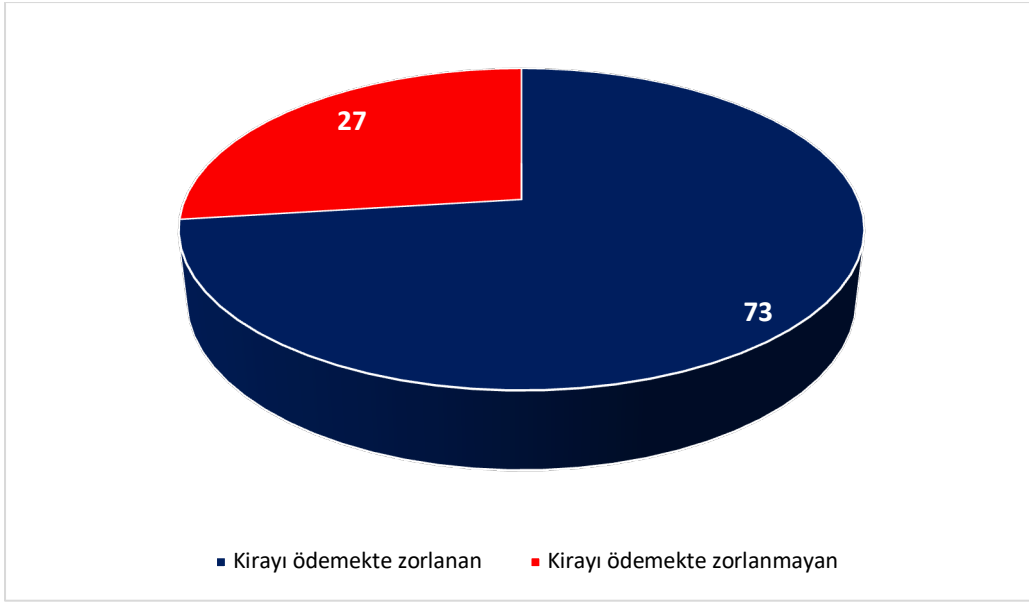
Emekliliği yaklaşmış öğretmenlerimiz bile kredi kartı borçlarını ödemekte zorlandığını belirtmiştir.

Grafik 42. 60-65 yaş arası öğretmenlerin yüzde kaçını tatil yapamıyor? (%)

Emekliliği yaklaşmış öğretmenlerin yarısından fazlası tatil yapamadığı görülmüştür.

Grafik 43. 20-30 yaş arası öğretmenlerin yüzde kaçını kirayı ödemekte zorlanıyor? (%)

Göreve yeni başlayan her on öğretmenden yedisi (%73) kirasını ödemekte zorlanmaktadır.

4. Anket Sonuçları

- Bekar öğretmenlerin **%54,7'si** yalnız yaşadığını, **%41,6'sı** ise ailesiyle yaşadığını, **%3,7'si** ise ev arkadaşıyla yaşadığını belirtmiştir. Bu duruma göre bekar öğretmenlerin yaklaşık yarısı ailesiyle ya da ev arkadaşı ile yaşamaktadır.
- Eğitimde çocuğu bulunan öğretmenlerin **%81,9'u** (evet ve kısmen cevabını verenler) çocuklarının eğitim giderlerini karşılama konusunda zorlanmaktadır.
- Kiracı olan öğretmenlerin **%40,9'u** kiralarını ödemekte zorlandığını, **%34,9'u** kısmen zorlandığını **%24,2'si** ise zorlanmadığını belirtmiştir. Kiracı olan öğretmenlerin **%75,8'i** kirasını ödemekte zorlanmaktadır.
- Her **beş öğretmenden biri** kirasını, her **üç öğretmenden biri** ise faturasını düzenli ödeyememektedir.
- Her **beş öğretmenden dördünün** kredi kartı borcu bulunmakta, her **beş öğretmenden üçü** kredi kartı borcunu düzenli biçimde ödeyemediğini belirtmektedir.
- Kredi kartı kullanan öğretmenlerin yarısından fazlası (**%51'i**) kredi kartının asgari tutarını ödeyememekte, her **on öğretmenden biri** ise borçları nedeniyle hukuki (icra) bir yaptırıma maruz kalmaktadır.
- Öğretmenlerin **beşte ikisi** tatil yapamamakta, tatil yapan öğretmenlerin ise **beşte üçü** tatilini evinde ya da akrabalarının yanında geçirmektedir.
- Öğretmenlerin tamamına yakını (**%82,7**) öğretmenevlerinin sosyal imkanlarından faydalanamamaktadır.
- Her on öğretmenden yalnızca biri (**%86,7**) öğretmenevinde konaklayabildiğini söylemektedir.
- Öğretmenlerin **%85,3'ü** gelirlerinin giderlerini karşılamadığını söylemektedir.
- Her beş öğretmenden dördü (**%56,6**) geçinebilmek için ek iş yapmaya ihtiyaç duyduklarını söylemektedir.
- Öğretmenlerin gelirleri giderlerini karşılamadığı ya da kısmen karşıladığı için tamamına yakını (**%92,8**) tasarruf yapamamaktadır.
- Her beş öğretmenden dördü (**%79,7**) yeterli ve dengeli beslenememektedir.

- Öğretmenlerin **%83,6'sı** ÖMK'nin mesleğe katkısının olmadığını düşünürken, **%14,2'si** kısmen katkısı olduğunu belirtmiştir. Buna göre öğretmenlerin tamamına yakını ÖMK'nin mesleğe katkısı olduğunu düşünmemektedir.
- ÖMK'nin getirdiği ünvanlar öğretmenlerin **%90,2'si** yani tamamına yakını için bir anlam ifade etmemektedir.
- Öğretmenlerin **%81,9'u** okul yöneticilerinin belirlenmesinde liyakatsizliğin olduğunu düşünmektedir.
- Her beş öğretmenden dördü (**%80,6**) okulda kendini güvende hissetmediğini belirtmiştir.
- Öğretmenlerin nerdeyse tamamı (**%88**) ekonomik kaygılar ile mesleğini yaptığı görülmektedir.
- Öğretmenlerin **%99'u** Milli Eğitim Bakanı'nı başarılı bulmamaktadır.
- Öğretmenlerin **%61,5'i** imkan olması halinde mesleği bırakacağını söylemekte ve bu durumun en önemli nedeninin ilk olarak meslek itibarının azalması ikinci olarak düşük maaş düzeyleri olarak görmektedir.
- Öğretmenlerin **%85,3'ü** çocuklarına ve yakınlarına öğretmenlik mesleğini tavsiye etmeyeceğini belirtmektedir.
- Emekliliği yaklaşmış öğretmenlerimiz bile (**%62**) kredi kartı borçlarını ödemekte zorlandığını belirtmektedir.